

ciendum? Nonne potius est dicendum verum, ut qui potest capere capiat; quàm tacendum, ut non solum id ambo non capiant, verum etiam qui est intelligentior, ipse sit pejor? Qui si audiret & caperet, per illum etiam plures discerent. Quò enim est capacior ut discat, eò magis est idoneus ut alios doceat. Instat inimicus gratiæ, atque urget modis omnibus, ut credatur secundum merita nostra dari, ac sic gratia jam non sit gratia: & nos nolumus dicere, quod teste Scriptura possumus dicere? Timemus enim videlicet, ne loquentibus nobis offendatur, qui veritatem non potest capere; & non timemus, ne tacentibus nobis, qui veritatem potest capere, falsitate capiatur?

Rom. II. 6.

Rom. II. 29.

* Lib. de Gest. pelagii c. 14. Quæ contra prædestinationis prædicationem afferunt, eadem probat dici posse contra gratiam Dei, ex qua cetera dona excepta hinc ac perseverantia, esse fatentur.

41. Aut enim sic prædestinatio prædicanda est, quemadmodum eam sancta Scriptura evidenter eloquitur, ut in prædestinationis sine pœnitentia sint dona & vocatio Dei; aut gratiam Dei secundum merita nostra dari confitendum, quod sapiunt pelagiani, quàmvis ista sententia, quod sæpe jam diximus, legatur * gestis episcoporum orientaliu. etiam ipsius Pelagii ore damnata. A pelagianorum porro hæretica perversitate tantum isti remoti sunt, propter quos hæc agimus, ut licet nondum velint fateri prædestinatos esse, qui per Dei gratiam fiant obedientes atque permanent; jam tamen fateantur, quòd eorum præveniat voluntatem quibus datur hæc gratia: ideo utique, ne non gratis dari credatur gratia, sicut veritas loquitur; sed potius secundum præcedentis merita voluntatis, sicut contra veritatem pelagianus error obloquitur. Prævenit ergo & fidem gratia: alioquin si fides eam prævenit, proculdubio prævenit &

VO-

voluntas, quoniam fides sine voluntate non potest esse. Si autem gratia prævenit fidem, quoniam prævenit voluntatem; profectò prævenit omnem obedientiam; prævenit etiam caritatem, qua una Deo veraciter & suaviter obeditur; & hæc omnia gratia in eo cui datur, & cujus hæc omnia prævenit, operatur.* RESTAT in his bonis usque in finem perseverantia, quæ frustrà quotidie à Domino poscitur, si non eam Dominus per gratiam suam in illo, cujus orationes exaudit, operatur. Videte jam à veritate quàm sit alienum, negare donum Dei esse perseverantiam usque in finem hujus vitæ; cum vitæ huic quando voluerit ipse det finem: quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseverare usque in finem. Sed mirabilior & fidelibus evidentior largitas bonitatis Dei est, quòd etiam parvulis, quibus obedientia non est illius ætatis ut detur, datur hæc gratia. Ista igitur sua dona quibuscumque Deus donat, proculdubio se donaturum esse præscivit, & in sua præscientia præparavit. Quos ergo præ-

* CAPUT XVII.

Rom. 8. 30.

Rom. II.

29.

Prædestinare quid sit.

a

HH 2

ca-

a Lov. & aliquot MSS. quod quærit.

caritas, nec inflatur, tamquam id non accepit. Non solum ergo prædicatione prædestinationis ab hoc opere non impeditur, verum & ad hoc adjuvatur, ut cum gloriatur, in Domino gloriatur.

42. Quod autem dixi de castitate, hoc de fide, hoc de pietate, hoc de caritate, de perseverantia, & ne pergam per singula, hoc de omni obedientia qua obeditur Deo, veracissimè dici potest. Sed ii qui solum initium fidei & usque in finem perseverantiam sic in nostra constituunt potestate, ut Dei dona esse non putent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates, cetera verò ipsum dare concedunt, cum ab illo a impetrantur credentis fide; cur ad ipsa cetera exhortationem, eorumque ceterorum prædicationem, definitionem prædestinationis non metuunt impedi? An fortè nec ipsa dicunt prædestinata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse necivit. Quòd si & dantur, & ea se daturum esse præscivit; profectò prædestinavit. Sicut ergo ipsi quoque hortantur ad castitatem, caritatem, pietatem, & cetera quæ Dei dona esse confitentur, eaque ab illo esse præcognita, ac per hoc prædestinata negare non possunt; nec dicunt exhortationes suas impedi prædicatione prædestinationis Dei, hoc est, prædicatione de his donis ejus futuris præscientiæ Dei: sic videant nec ad fidem nec ad perseverantiam impedi exhortationes suas, si & ipsa, quod verum est, esse Dei dona, eaque præcognita, id est, ad donandum prædestinata esse dicantur; sed impedi potius

Adversarios negare non posse prædestinationem ad ea gratiæ dona quæ ipsi agnoscunt, & hac tam prædestinatione non impedi eorum exhortationes.

a Nonnulli MSS. impetrant credentes fide.

atque subverti hac prædestinationis prædicatione illum tantummodo perniciosissimum errorem, quo dicitur, gratiam Dei secundum merita nostra dari; ut qui gloriatur, non in Domino, sed in se ipso gloriatur.

43. Quod ut apertius propter tardiusculos explicemus, a remotionem meam ferant, quibus ingenio b prævolare donatum est. Dicit Apostolus Jacobus: *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropert; & dabitur ei.* Scriptum est & in Proverbiis Salomonis: *Quoniam Dominus dat sapientiam.* Et de continentia legitur in libro Sapientiæ, cujus auctoritate usi sunt magni & docti viri, qui longè ante nos eloquia divina tractarunt; ibi ergo legitur: *Cum scirem, quia nemo esse potest continens, nisi Deus det; & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cujus esset hoc donum.* Hæc ergo Dei dona sunt, id est, ut de aliis taceam, sapientia & continentia. Adquiescunt & isti: neque enim pelagiani sunt, ut adversus istam perspicuam veritatem dura & hæretica perversitate contendant. Sed hæc, inquit, *ut à Deo dentur nobis, fides impetrat, quæ incipit à nobis;* quam fidem & incipere habere, & in ea usque in finem permanere, tamquam id non à Domino accipiamus, nostrum esse contendunt. Hic proculdubio contradicitur Apostolo dicenti: *Quid enim habes, quod non accepisti?* Contradicitur & martyri Cypriano dicenti: *In nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit.* Cum hæc, & alia multa quæ piget repetere, dixe-

I. Cor. 131.

Jas. 1. 5.

Proo. 2. 6.

Sap. 8. 21.

I. Cor. 4.

7.

Lib. 3. ad

Quir. c. 4.

HH 3

ri-

a Sic MSS. Editi verò, rememorationem.

b Remensis MS. prævolare.

rimus; atque ostenderimus, & initium fidei, & usque in finem perseverantiam, Dei dona esse; nec ulla sua ^a futura dona, & quæ danda essent, & quibus danda essent, Deum non præscire potuisse; ac per hoc prædestinatos ab illo esse, quos liberat & coronat: respondendum putant, *prædestinationis definitionem utilitati prædicationis adversam, eo quòd hac audita, nemo possit correptionis stimulis excitari.* Hæc dicentes nolunt hominibus prædicari dona Dei esse, ut veniatur ad fidem, & permaneat in fide, ne plus * desperatio quàm exhortatio videatur afferri, dum cogitant qui audiunt, incertum esse humanæ ignorantie cui largiatur Deus, cui non largiatur hæc dona. Cur ergo & ipsi nobiscum prædicant, dona Dei esse sapientiam & continentiam? Quòd si hæc cum Dei dona esse prædicantur, non impeditur hortatio qua homines hortamur esse sapientes & continentem; quæ tandem causa est, ut existiment impediri exhortationem, qua exhortamur homines venire ad fidem, & in ea permanere usque in finem, si & hæc dona Dei esse dicantur, quod Scripturis ejus testibus comprobatur?

44. Ecce, ut de continentia taceamus, & de sola in hoc loco sapientia disputemus; nempe supra memoratus Apostolus Jacobus dicit: *Quæ de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, plena misericordia & fructibus bonis, inæstimabilis, sine simulatione.* Cernitisne, obsecro, à Patre luminum

* f. desperationis quàm exhortationis.

Fac. 3. 17.

^a Editi, futura esse. Abest esse à MSS.

sapientia quàm multis & magnis bonis ^a re-
ferta descendat? *Omne quippe datum optimum, sicut idem dicit, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum.* Cur ergo, ut omittam cetera, corripimus impudicos & contentiosos, quibus tamen prædicamus donum Dei esse sapientiam, pudicam, atque pacificam; nec timeamus ne permoti divinæ voluntatis incerto, plus in hac prædicatione desperationis quàm exhortationis inveniant; nec correptionis stimulis adversus se ipsos, sed potius adversus nos excitentur, quia eos corripimus hæc non habentes, quæ ipsi dicimus non humana voluntate proferri, sed divina largitate donari? Cur denique ipsum Apostolum Jacobum hujus gratiæ prædicatio non deterruit corripere inquietos, & dicere: *Si zelum amarum habetis, & contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse adversus veritatem: non est ista sapientia de sursum descendens; sed terrena, animalis, diabolica: ubi enim zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus pravum?* Sicut ergo corripiendi sunt inquieti, & divinis eloquiis testibus, & ipsis quos nobiscum isti communes habent actibus nostris; neque hanc impedit correptionem, quod sapientiam pacificam, qua contentiosi corriguntur atque sanantur, donum Dei esse prædicamus: ita corripiendi sunt infideles, vel in fide non permanentes, non impediende istam correptionem prædicatione gratiæ Dei, quæ fidem quoque ipsam & in ea permansionem dona Dei esse commendat. Quia etsi ex fide impetra-

HH 4

tur

^a Ad marg. Er. fulta descendat.

tur sapientia, sicut ipse Jacobus, cum dixisset: *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei; mox addidit: Postulet autem in fide, nihil hæsitans; non tamen quoniam fides datur priusquam postuletur ab illo cui datur, ideo dicenda est non esse donum Dei, sed esse à nobis, quia data est nobis, non petentibus nobis.* Apostolus enim apertissimè dicit: *Pax & caritas cum fide à Deo Patre & Domino Jesu Christo.* A quo ergo pax & caritas, ab illo est & fides, propter quod ab illo eam non solum augeri habentibus, verum etiam non habentibus poscimus dari.

Jacobi 1.5.
Eph. 6.23.

45. Neque isti, propter quos hæc dicimus, qui prædicatione prædestinationis & gratiæ, exhortationem clamitant impediri, ad sola illa exhortantur dona, quæ non à Deo dari, sed à nobis esse contendunt; sicut sunt initium fidei, & in ea usque in finem perseverantia: quod utique facere deberent, ut tantummodo infideles hortarentur ut crederent, & fideles ut credere permanerent. Ea verò quæ nobiscum Dei dona esse non negant, ut nobiscum pelagianum demoliantur errorem, sicut est pudicitia, continentia, patientia, & cetera quibus rectè vivitur, & ex fide impetrantur à Domino, oranda monstrare, & orare solum vel sibi vel aliis debuerunt; non autem quemquam, ut ea capesseret & retineret, hortari. Cum verò & ad hæc exhortantur, ut possunt, atque exhortandos esse homines confitentur; satis utique ostendunt, nec ea prædicatione impediri exhortationes, sive ad fidem, sive ad perseverantiam usque in finem, quia &

is-

ista Dei dona esse, nec à se ipso cuiquam, sed ab illo tribui prædicamus.

46. At enim vitio suo quisque deserit fidem, cum cedit tentationi atque consentit, qua cum illo agitur ut deserat fidem. Quis negat? Sed non ideo dicenda est in fide perseverantia non esse donum Dei. Hanc enim quotidie poscit, qui dicit: *Ne nos inferas in tentationem; & si exauditur, hanc accipit: ac per hoc quotidie ut perseveret petens, profectò perseverantiæ suæ spem non in se ipso, sed in Deo ponit.* Ego autem nolo exaggerare meis verbis, sed illis cogitandum potius relinquo, ut videant quale sit quod sibi persuaserunt, *prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis quam exhortationis afferri.* Hoc est enim dicere, tunc de sua salute hominem desperare, quando spem suam non in se ipso, sed in Deo didicerit ponere: cum Propheta clamet: *Maledictus omnis qui spem habet in homine.*

Matt. 6.13.

Fer. 17.5.

47. Hæc itaque dona Dei, quæ dantur electis secundum Dei propositum vocatis, in quibus donis est & incipere credere, & in fide usque ad vitæ hujus terminum perseverare, sicut tanta rationum atque auctoritatum contestatione probavimus; hæc, inquam, Dei dona, si nulla est prædestinatio quam defendimus, non præsciuntur à Deo: præsciuntur autem: hæc est igitur prædestinatio quam defendimus. * UNDE aliquando eadem prædestinatio significatur etiam nomine præscientiæ, sicut ait Apostolus: *Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit.* Hic quod ait, *Præscivit*, non rectè intelligitur, nisi prædestinavit: quod circumstantia ipsius lectionis

* CAPUT
XVIII.
Prædestinatio præscientiæ interdum nomine significatur.
Rom. 11.2.

OS-

- ostendit. Loquebatur enim de reliquiis iudæorum, quæ salvæ factæ sunt, pereuntibus ceteris. Nam superius dixerat, ad Israël dixisse Prophetam: *Tota die extendi manus meas ad populum non credentem & contradicentem*; & tamquam responderetur; Ubi sunt ergo factæ promissiones Dei ad Israël?
- Rom. II. I. Continuo subjunxit: *Dico ergo, numquid repulit Deus plebem suam? Absit: nam & ego Israëlita sum ex semine Abraham, tribu Benjamin*; tamquam diceret: Nam & ego ex ipsa plebe sum. Deinde addidit unde nunc agimus: *Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit*. Atque ut ostenderet Dei gratia fuisse relictas reliquias, non meritis operum eorum, secutus adjunxit: *An nescitis in Elia quid dicit Scriptura? Quemadmodum interpellat Deum adversus Israël, & cetera. Sed quid dicit illi, inquit, responsum divinum? Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genu ante Baal*. Non enim ait, relictæ sunt mihi, aut reliquerunt se mihi; sed, *reliqui mihi. Sic ergo, inquit, & in hoc tempore reliquias per electionem gratiæ^a factæ sunt. Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia*. Et connectens illa quæ jam supra interposui: *Quid ergo? Et huic interrogationi respondens: Quod quærebat, inquit, Israël, hoc non est consecutus, electio autem consecuta est, ceteri verò excæcati sunt*. In hac ergo electione, & in his reliquiis, quæ per electionem gratiæ factæ sunt, voluit intelligi plebem, quam propterea Deus

^a In editis additur, *salve*. Non est hoc loco in MSS. nec in græco textu Apostoli.

Deus non repulit, quia præscivit. Hæc est illa electio, qua eos quos voluit, elegit in Christo ante constitutionem mundi, ut essent sancti & immaculati in conspectu ejus, in caritate, prædestinans eos in adoptionem filiorum. Nullus igitur qui hæc intelligit, negare vel dubitare permittitur, ubi ait Apostolus, *Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit*, prædestinationem significare voluisse. Præscivit enim reliquias, quas secundum electionem gratiæ fuerat ipse facturus. Hoc est ergo prædestinavit: sine dubio enim præscivit, si prædestinavit: sed prædestinasse, est hoc præscisse quod fuerat ipse facturus.

48. QUID ergo nos prohibet, quando apud aliquos verbi Dei tractatores legimus Dei præscientiam, & agitur de vocatione electorum, eandem prædestinationem intelligere? Magis enim fortasse voluerunt hoc verbo in ea re uti, quod & facilius intelligitur, & non repugnat, imò & congruit veritati quæ de prædestinatione gratiæ prædicatur. Hoc scio, NEMINEM CONTRA ISTAM PRÆDESTINATIONEM, quam secundum Scripturas sanctas defendimus, NISI ERRANDO DISPUTARE POTUISSE. Puto tamen eis qui de hac re sententias tractatorum requirunt, sanctos & in fide atque doctrina christiana laudabiliter usquequaque diffamatos viros, Cyprianum & Ambrosium, quorum tam clara testimonia posuimus, debere sufficere, & debere ad utrumque, id est, ut & gratiam Dei gratuitam, sicut credenda atque prædicanda est, per omnia credant & per omnia prædicent; & eandem prædicationem prædicationi qua hortamur pigros, vel corripimus malos, non opinentur adversam: quia & isti viri, cum sic prædic-

Eph. I. 4.

CAPUT XIX.

ca-

Cyprianus
lib. 3. ad
Quirinum
cap. 4.
Ambrosius
de fuga se-
culi, cap. 1.

a

Paucissi-
mis dona-
tum, ut si-
ne hominis
ullius mi-
nisterio
doctrinam
salutis ac-
ciperent.

b

carent Dei gratiam, ut unus eorum diceret: *In nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit; alter autem: Non est in potestate nostra cor nostrum & nostræ cogitationes;* non tamen hortari & corripere destiterunt, ut fierent præcepta divina. Nec timerunt ne diceretur eis: Quid nos hortamini? Quid & corripitis, si nihil boni a ut habeamus est nostrum, & si non est in potestate nostra cor nostrum? Hæc ne dicerentur eis, nequaquam illi sancti ea mente timere potuerunt, qua intelligebant paucissimis esse donatum, ut nullo sibi homine prædicante, per ipsum Deum vel per Angelos cælorum doctrinam salutis accipiant; multis verò id esse donatum, ut Deo per homines credant. Quolibet tamen modo dicatur homini verbum Dei, proculdubio, b quo sic audiat ut illi obediat, donum Dei est.

49. Unde supradicti tractatores excellentissimi divinorum eloquiorum, & gratiam Dei veram, sicut prædicanda est, prædicarunt, id est, quam nulla merita humana præcedunt; & ad facienda divina præcepta instanter hortati sunt, ut qui habent donum obedientiæ, quibus jussis obediendum esset, audirent. Si enim gratiam merita ulla nostra præcedunt, profectò aut facti alicujus, aut dicti, aut cogitationis est meritum, ubi & ipsa intelligitur voluntas bona: sed brevissimè complexus est omnium genera meritorum, qui dicit: *In nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit.* Qui verò ait: *Non est in nostra potestate cor nostrum, & nostræ cogitationes;* nec ip-

sa

a Editi, si nihil boni habeamus quod sit nostrum. Præ-
tulerunt veterum codicum lectionem.

b Sic MSS. At editi, qui sic audit.

sa facta & dicta præterit: non enim est ullum factum dictumve hominis, quod non ex corde & cogitatione procedat. Quid autem amplius de hac re agere Cyprianus martyr gloriosissimus & doctor lucidissimus potuit, quàm ubi nos in oratione Dominica etiam pro inimicis fidei christianæ orare oportere commonuit? Ubi de initio fidei, quòd etiam hoc donum Dei sit, quid sentiret ostendit: & pro perseverantia usque in finem, quia & ipsam non nisi Deus eis qui perseveraverint donat, Ecclesiam Christi quotidie orare monstravit. Beatus quoque Ambrosius cum exponeret quod ait Lucas Evangelista: *Visum est & mihi; Potest, inquit, non soli visum esse, quod sibi visum esse declarat. Non enim voluntate tantum humana visum est, sed sicut placuit ei qui in me loquitur Christus, qui ut id quod bonum est, nobis quoque videri bonum possit, operatur: quem enim miseratur, & vocat. Et ideo qui Christum sequitur, potest interrogatus, cur esse voluerit christianus, respondere: Visum est & mihi. Quod cum dicit, non negat Deo visum; à Deo enim præparatur voluntas hominum. Ut enim Deus honorificetur à sancto, Dei gratia est.* Itemque in eodem opere, hoc est, in expositione ejusdem Evangelii, cum ad illum venisset locum, ubi Dominum ad Jerusalem pergentem Samaritani recipere noluerunt: *Simul disce, inquit, quia recipi noluisti à non simplici mente conversis. Nam si voluisset, ex indevotis devotos fecisset. Cur autem non receperint eum, Evangelista ipse commemoravit dicens: Quia facies ejus erat euntis in Jerusalem. Discipuli autem recipi intra Samariam gestiebant. Sed Deus*

Luc. 1. 3.
Ambrosius
super Lu-
cam, in ex-
positione
proemii.

Prov. 8.
sec. LXX.

Luc. 9. 53.

Ambros.
l. 7. in Lu-
cam, n. 27.

a *Deus a quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit.* Quid evidentius, quid illustrius à verbi Dei tractatoribus quærimus, si & ab ipsis, quod in Scripturis clarum est, audire delectat? Sed his duobus, qui sufficere debuerunt, sanctum Gregorium addamus & tertium, qui & credere in Deum, & quod credimus confiteri, Dei donum esse testatur, dicens: *Unius deitatis, quæso vos, confitemini Trinitatem: si verò aliter vultis, dicitur unius esse naturæ; & b Deus vocem dari vobis à sancto Spiritu deprecabitur;* id est, rogabitur Deus, ut permittat vobis dari vocem, qua quod creditis, confiteri possitis. *Dabit enim, certus sum; qui dedit quod primum est, dabit & quod secundum est; qui dedit credere, dabit & confiteri.*

Gregorius
Nazianzenus
orat.
44. in Pen-
tecosten.

b

50. Isti tales tantique doctores dicentes non esse aliquid, de quo tamquam de nostro, quod nobis Deus non dederit, gloriemur; nec ipsum cor nostrum & cogitationes nostras in potestate nostra esse; & totum dan-

tes

a Aliquot MSS. quem dignatur.

b In Vaticanis codicibus omittitur *Deus*. Verùm sublato hoc verbo non est integra Gregorii sententia, quæ græcè sic habet: *Μιάς θεότητος, ἡ ἑποί, ἡ τριάδα ἁπολογῆσατε, εἰ ἢ βυλεθε, μιᾶς φύσεως. καὶ ὁ Θεὸς φωνὴν παρὰ ἡ πνεύματος ὑμῶν αἰτήσμεν. δάσει γὰρ, εὐ οἶδα, ὁ τὸ πρῶτον δὸς, καὶ τὸ δευτέρου, καὶ μέγιστα.* Id est, *Unius deitatis, ὁ viri, Trinitatem fateamini, aut, si magis placet, unius naturæ: atque hanc vocem, Deus, à Spiritu vobis deprecabimur.* Nam qui primum dedit, dabit profectò secundum, idque potissimum. Notant Lovanienses Augustinum, qui haud dubiè græci exemplaris copiam non habuit, non rectè legisse *deprecabitur*, pro *deprecabimur*, interpretis fortè aut codicis vitio: quodque additur sententiæ explicandæ causa, id est, *rogabitur Deus, &c. nem infra, qui dedit credere, dabit & confiteri*, exhibent italico caractere, dubitantes an sit interpretis, an Augustini.

tes Deo, atque ab ipso nos accipere confidentes, ut permansuri convertamur ad eum; ut id quod bonum est, nobis quoque videatur bonum, & velimus illud, ut honoremus Deum, & recipiamus Christum, ut ex indevotis efficiamur devoti & religiosi, ut in ipsam Trinitatem credamus, & confiteamur etiam voce quod credimus: hæc utique gratiæ Dei tribuunt, Dei munera agnoscunt, ab ipso nobis, non à nobis esse testantur. Numquid autem quisquam eos dicturus est, ita confessos istam Dei gratiam, ut auderent negare ejus præscientiam, quam non solum docti, sed indocti etiam confitentur? Porro si hæc ita Deum noverant dare, ut non ignorarent eum daturum se esse præscisse, & quibus daturus esset non potuisse nescire; proculdubio noverant prædestinationem, quam per Apostolos prædicatam contra novos hæreticos operosius diligentiusque defendimus. Nec tamen eis obedientiam prædicantibus, & ad eam sicut quisque poterat ferventer hortantibus, ullo modo rectè diceretur: Si non vultis obedientiam, ad quam nos accenditis, in nostro corde frigescere; nolite nobis istam Dei gratiam prædicare, qua Deum dare fatemini, quæ ut nos faciamus hortamini.

51. QUAMOBREM si & Apostoli, & CAP. XX. doctores Ecclesiæ qui eis successerunt, eosque imitati sunt, utrumque faciebant, id est, & Dei gratiam, quæ non secundum merita nostra datur, veraciter prædicabant, & piam obedientiam præceptis salubribus instruebant; quid est quod invicta conclusi violentia veritatis rectè se isti nostri dicere existimant: *Et si verum est quod dicitur de prædestinatione beneficiorum Dei, non est tamen po-* Suprà in
epistola
Prosperi,
& Hilarii.
pu-

Luc. 8. 8. *pulis prædicandum?* Prædicandum est prorsus, ut qui habet aures audiendi, audiat. Quis autem habet, si non accepit ab illo qui ait: *Baruch. 2. 31.* *Dabo eis cor cognoscendi me, & aures audientes?* Certè qui non accepit, rejiciat: dum tamen qui capit, sumat & bibat, bibat & vivat. Sicut enim prædicanda est pietas, ut ab eo qui habet aures audiendi, Deus rectè colatur; prædicanda est pudicitia, ut ab eo qui habet aures audiendi, nihil genitalibus membris illicitum perpetretur; prædicanda est caritas, ut ab eo qui habet aures audiendi, Deus & proximus diligatur: ita prædicanda est & ista prædestinatio beneficiorum Dei, ut qui habet aures audiendi, non in se ipso, sed in Domino gloriatur.

In epistola Hilarii, n. 8. 52. Quod autem dicunt, non opus fuisse hujuscemodi disputationis incerto minus intelligentium tot corda turbari: quoniam non minus utiliter sine hac definitione prædestinationis per tot annos defensa est catholica fides, tum contra alios, tum maxime contra pelagianos, tot catholicorum & aliorum & nostris præcedentibus libris, multum miror eos dicere; nec attendere, ut de aliis hinc taceam, ipsos libros nostros & antequàm pelagiani apparere cœpissent, conscriptos & editos, & videre quam multis eorum locis futuram nescientes pelagianam hæresim cædebamus, prædicando gratiam, qua nos Deus liberat à malis erroribus & moribus nostris, non præcedentibus bonis meritis nostris, faciens hoc secundum gratuitam misericordiam suam. Quod plenius sapere cœpi in ea disputatione, quam scripsi ad beatæ memoriæ Sim-

a Noalliensis MS. non capit.

Simplicianum episcopum mediolanensis Ecclesiæ, in mei episcopatus exordio, quando & initium fidei donum Dei esse cognovi, & asserui.

53. Quid autem meorum opusculorum frequentius & delectabilius innoscere potuit, quàm libri confessionum mearum? Cùm & ipsos ediderim antequàm pelagiana hæresis existisset; in eis certè dixi Deo nostro, & sæpè dixi: Da quod jubes, & jube quod vis. Quæ mea verba Pelagius Romæ, cùm à quodam fratre & coepiscopo meo fuissent eo præsentè commemorata, ferre non potuit; & contradicens aliquanto commotius, penè cum eo qui illa commemoraverat litigavit. Quid verò primitus & maxime Deus jubet, nisi ut credamus in eum? Et hoc ergo ipse dat, si bene illi dictum est. Da quod jubes. Et in eisdem etiam libris quod de mea conversione narravi, Deo me convertente ad eam fidem, quam miserrima & furiosissima loquacitate vastabam, nonne ita narratum esse meministis, ut ostenderem me fidelibus & quotidianis matris meæ lacrymis ne perirem fuisse concessum? Ubi utique prædicavi, non solum aversas à recta fide, sed adversas etiam rectæ fidei, Deum sua gratia ad eam convertere hominum voluntates. De proficiente porro perseverantia quemadmodum Deum rogaverim, & scitis, & potestis recensere cùm vultis. Omnia itaque Dei dona quæ in eodem opere sive optavi, sive laudavi, quis, non dicam, negare, sed dubitare saltem audeat Deum daturum se esse præscisse, & quibus daturus fuerit, numquam potuisse nescire? Hæc est prædestinatio manifesta & certæ sanctorum: quam postea diligentius & oper-

Lib. 10. c.
19. cap. 31.
& cap. 37.

Lib. 3. cap.
11. & 12. &
lib. 9. cap. 8.

Hæreses
quid boni
per occa-
sionem Ec-
clesiæ af-
ferant.

rosius, cum jam contra pelagianos disputare-
mus, defendere necessitas compulit. Didici-
mus enim singulas quasque hæreses intulisse
Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas di-
ligentiùs defenderetur Scriptura divina, quam
si nulla talis necessitas cogeret. Quid autem
coegit loca Scripturarum, quibus prædestina-
tio commendata est, copiosius & enucleatiùs
isto nostro labore defendi, nisi quod pelagiani
dicunt, gratiam Dei secundum merita nostra dari:
quod quid est aliud quam gratiæ omnino ne-
gatio?

CAPUT
XXI.

54. HÆC ergo ut ingrata Deo sententia
destruatur, gratuitis Dei beneficiis quibus li-
beramur inimica, & initium fidei, & in ea
usque in finem perseverantiam secundum
Scripturas, unde jam multa diximus, dona
Dei esse defendimus. Quoniam si à nobis esse
dicimus initium fidei, ut eo cetera Dei do-
na mereamur accipere; concludunt pelagiani,
gratiam Dei secundum merita nostra dari. Quod
ita exhorruit catholica fides, ut damnari ti-
mens, hoc Pelagius ipse damnaverit. Itemque
si dicimus à nobis esse perseverantiam nos-
tram, non à Domino; respondent illi, ita
nos à nobis habere initium fidei, sicut finem;
sic argumentantes, multo magis nos habere
à nobis illud initium, si à nobis habemus per-
manere usque in finem, cum perficere quam
inchoare sit majus: ac sic identidem conclu-
dunt, gratiam Dei secundum merita nostra
dari. Si autem utrumque Dei donum est, &
hæc Deus dona sua (quod negare quis po-
tèst?) daturum se esse præscivit; prædestina-
tio prædicanda est, ut possit vera Dei gratia,
hoc est, quæ non secundum merita nostra da-
tur, insuperabili munitione defendi.

-OT

II

VL. MO. Et

55. Et ego quidem in illo libro, cujus est
titulus: *De correptione & gratia*, * qui suffi-
ficere non potuit omnibus dilectoribus nostris,
puto me ita posuisse donum Dei esse etiam
perseverare usque in finem, ut hoc antea, si
me non fallit oblivio, tam expressè atque evi-
denter, vel nusquam, vel penè nusquam scrip-
serim. Sed ita hoc nunc dixi, ut non ante
me nemo dixerit. Beatus quippe Cyprianus
in oratione Dominica, sicut jam ostendimus,
petitiones nostras ita exposuit, ut in ipsa pri-
ma petitione perseverantiam nos diceret posse-
rere, id nos orare asserens, dicendo: *Sanc-*
tificetur nomen tuum; cum jam in bap-
tismate sanctificati fuerimus; ut in eo quod esse
cœpimus, perseveremus. Videant tamen
ii, quibus amantibus me ingratus esse non
debeo, qui præter hoc quod in quæstionem
venit, omnia mea, sicut scribitis, se profiten-
tur amplecti: videant, inquam, utrum in pri-
mi libri posterioribus partibus, eorum duo-
rum quos mei episcopatus initio, antequam
pelagiana hæresis appareret, ad Simplicianum
mediolanensem episcopum scripsi, remanse-
rit aliquid quo vocetur in dubium, gratiam
Dei non secundum merita nostra dari: &
utrum ibi non satis egerim, etiam initium fi-
dei esse donum Dei: & utrum ex iis quæ ibi
dicta sunt, non consequenter eluceat, etsi
non sit expressum, etiam usque in finem
perseverantiam non nisi ab eo donari, qui
nos prædestinavit in suum regnum & gloriam.
Deinde ipsam epistolam, quam jam contra pe-
lagianos ad sanctum Paulinum nolanum epis-
copum feci, cui epistolæ contradicere modò
cœperunt, nonne ante annos plurimos edidi?
Eam quoque inspiciant, quam dedi ad Six-
tum

* Cap. 6.

Matt. 6. 9.

Duo libri
ad Simpli-
cianum.Epistola ad
Paulinum
quæ est or-
dine 186.

II 2

tum

Epistola ad
Sixtum
194.

tum romanæ Ecclesiæ presbyterum, quando adversus pelagianos acerrima conflictatione certavimus: & talem reperient, qualis illa est ad Paulinum. Unde recolant, adversus hæresim pelagianam jam ante aliquot annos ista dicta esse atque conscripta, quæ nunc eis displicere mirandum est. Quamvis neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis in quibus me non a errasse perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrarem; sed proficienter me existimo Deo miserante scripsisse, non tamen à perfectione coepisse: quandoquidem arrogantius loquor quam verius, si vel nunc dico, me ad perfectionem sine ullo errore scribendi jam in ista ætate venisse. Sed interest quantum & in quibus rebus erretur; & quam facile quisque corrigat, vel quanta pertinacia suum defendere conetur errorem. Bonæ quippe spei est homo, si eum sic proficientem dies ultimus vitæ hujus invenerit, ut adjiciantur ei quæ proficienti defuerunt, & perficiendus quam puniendus potius judicetur.

Bonæ spei
homo.

idit ont
-dignit be
-manit

1. Joan. 4.

b

56. Quocirca si hominibus, qui propterea me dilexerunt, quia pervenit ad eos, antequam me diligerent, aliqua mei laboris utilitas, nolo existere ingratus: quanto magis Deo, quem non diligeremus, nisi prius dilexisset nos, & fecisset dilectores suos? Quoniam caritas ex ipso est: sicut dixerunt quos fecit magnos, non solum b amatores, verum etiam prædicatores suos. Quid est autem ingra-

a Sic MSS. At editi, errare.

b Er. non solum oratores.

gratius, quam negare ipsam gratiam Dei, dicendo eam secundum merita nostra dari? Quod in pelagianis fides catholica exhorruit, quod ipsi Pelagio capitale crimen objecit, quod ipse Pelagius, non quidem amore veritatis Dei, sed tamen suæ damnationis timore damnavit. Quisquis autem dicere gratiam Dei secundum merita nostra dari, sicut catholicus fidelis exhorret; nec ipsam fidem subtrahat Dei gratiæ, a qua misericordiam consecutus est ut fidelis esset: ac per hoc gratiæ Dei tribuat perseverantiam quoque usque in finem, qua misericordiam consequitur, quam poscit quotidie, ne inferatur in tentationem. Inter initium autem fidei & perfectionem perseverantiæ, media sunt illa, quibus rectè vivimus, quæ ipsi etiam donari nobis à Deo fide impetrante consentiunt. Hæc autem omnia, initium scilicet fidei, & cetera usque in finem dona sua, Deus largiturum se vocatis suis esse præscivit. Nimis igitur contentio est, prædestinationi contradicere, vel de prædestinatione dubitare.

57. QUÆ tamen non ita populis prædicanda est, ut apud imperitam vel tardioris intelligentiæ multitudinem redargui quodammodo ipsa sua prædicatione videatur: sicut redargui videtur & præscientia Dei (quam certè negare non possunt) si dicatur hominibus: *Sive curratis, sive dormiatis, quod vos præscivit qui falli non potest, hoc eritis.* Dolosi autem vel imperiti medici est, etiam utile medicamentum sic alligare, ut aut non prosit, aut obsit. Sed dicendum est: Sic cur-

CAPUT
XXII.
Prædeterminatione quomodo contra offensionem prædicanda.

1. Cor. 9. 24.

II 3

ri-

a Plerique MSS. hoc & proximo postea loco, pro qua, habent, quia misericordiam.